

عنوان مقاله:

شطرنج و اجتماع

تهیه و تنظیم: راضیه یوسفی ملکردی

سمت: عضو کمیته ورزش - کارشناس ارشد دفتر مطالعات پایه منابع آب شرکت سهامی آب منطقه ای گیلان

آدرس: گیلان - رشت - بلوار امام خمینی - شرکت سهامی آب منطقه ای گیلان

تلفن: ۰۱۳۱-۶۶۶۹۰۲۱-۹

پژوهش های اجتماعی شدن در ورزش با توسعه ی جامعه شناسی ورزش ارتباط مستقیم داشته است. طی دهه ۱۹۶۰ و اوایل دهه ۱۹۷۰ برای تبیین جنبه های گوناگون شرکت در فعالیت های ورزشی تلاش بسیاری شده است. اغلب مطالعات اجتماعی شدن در ورزش حول دو مسأله متمرکز بوده است. یکی پیشایند های شرکت در ورزش یعنی اینکه چگونه و تحت چه شرایطی شخص به ورزش رو می آورد و دیگری پیامد های شرکت در ورزش. این دو فرایند را اجتماعی شدن درنقش اجتماعی و اجتماعی شدن از طریق نقش اجتماعی نیز نامیده اند. لذا در اغلب منابع دو عنوان اجتماعی شدن در ورزش و اجتماعی شدن از طریق ورزش به چشم می خورد. در اولی فرد در نقش ورزشی مانند «ورزشکار»، اجتماعی می شود و دردومی به یاد گیری نگرش ها، ارزشها، مهارت ها و گرایش هایی کلی - مانند جوانمردی، انضباط و... اشاره دارد که تصور می شود از فعالیت های ورزشی حاصل شود. اجتماعی شدن از طریق ورزش عبارت است از تأثیر ورزش بر باورها، نگرش ها... و چنین پنداشته می شود که در درس هایی که از شرکت کردن در ورزش می آموزیم به سایر جنبه های اجتماعی انتقال پذیر است و از این طریق فرد را برای شرکت موفقیت آمیز در آن زمینه ها یاری می دهد.

دانش اظهار می دارد که افراد مهارت های ارتباط و تصمیم گیری را با شرکت در ورزش کسب می کنند. روند اجتماعی شدن کودکان با فعالیت های اولیه ورزشی آنان آغاز میشود و موجبات رشد و تکامل حرکتی در دوره کودکی و مشارکت ورزشی آنان در سال های بعد را فرا هم می کند. تربیت بدنی در قبول مسولیت برای پرورش و القای ارزش های اجتماعی در افراد جامعه سهیم بوده و به عنوان عاملی درجهت تقویت ارزش های اجتماعی و رفتار های مطلوب انسانی موثر است. اهتمام به موضوع اجتماعی شدن و رابطه ی آن با ورزش زمانی به اوج خود رسید که سمیناری بین المللی با موضوع «اجتماعی شدن از طریق ورزش» بر پا شد این سمینار که در سال ۱۹۷۱ در کانادا برگزار گردید به این نتیجه رسید که فرهنگ بدنی عاملی مهم در اجتماعی شدن فرد می باشد.

نیروی شاغل بخش مولد جامعه را تشکیل می دهد. توسعه اقتصادی بر پایه سلامت نیروی کار استوار بوده و توسعه اجتماعی نیز نیازمند حفظ حقوق آنها از جمله حق داشتن سلامت جسم و روان و رفاه است. وجود بیماریهای حرفه ای ناشی از کار به لحاظ: هزینه درمانی، ایجاد ناتوانی ها، عواملی نظیر زمان از دست رفته کاری و کاهش تولید، بار سنگینی بردوش اقتصاد ملی تحمیل میکند. بنابراین با توجه به اینکه نارسایی جسم و روان موجب خسارات های مالی و جانی می گردد، این موضوع به تنهایی برای توجیه برنامه های بهسازی و توسعه فرهنگ ورزش، دلیل قانع کننده ای است.

پرداختن به سلامتی نیروی انسانی و رسیدگی به مسایل رفاهی و آسایش و همچنین بکارگیری راهکارهایی در جهت تطبیق وضعیت کار با شرایط جسمی و روانی آنها، امروزه به عنوان یک امتیاز محسوب نگردیده بلکه یک وظیفه را تداعی می نماید و هر اندازه در صد رسیدگی به سلامت نیروی انسانی بالاتر باشد تاثیر گذاری بر روند رشد و توسعه سازمان ها و جامعه بیشتر خواهد بود. در این میان نقش مدیریت به عنوان عامل اصلی در ارتقاء سطح سلامت و رفاه سازمان و در نتیجه دستیابی به رشد سازمانی نمود بیشتری می یابد.

بطور کلی هر فعالیتی که باعث تقویت روح، جسم و ذهن گردد ورزش محسوب می شود. بدیهی است که شطرنج یک بازی فکری بوده و اندیشه انسانی را به کار می گیرد. بر آگاهان بازی شطرنج پوشیده نیست که کمتر بازی یا مسابقه ای می توان یافت که مانند شطرنج کلیه مشاعر و تمامی وجود انسان از جسم و روح او را اسیر و مجذوب خود سازد.

شطرنج از زمان ابداع آن در قرنهای گذشته با تعاریف و مفاهیم گوناگونی روبه رو بوده است که بطور خلاصه می توان به جنبه های مختلفی از جمله: یک بازی تفریحی، یک ورزش برخوردار از مضامین علمی با نشانه های گویایی از منطق ریاضی، سرشار از هنر و بالاخره یک ابزار آموزشی که در جای خود بحث مفصل و جامعی را می طلبد و این مقاله را فرصت پرداختن به آن نیست.

بطور کلی تمامی کسانی که با شطرنج سر و کار دارند و آنهایی که با قهرمانان، بازیکنان و دوستداران شطرنج در رفت و آمدند به این حقیقت رسیده اند که فرا گرفتن شطرنج و روی آوردن به آن، هموار کننده راه موفقیت و کامیابی در غالب فعالیت های روزمره انسان بشمار می رود. با اندکی دقت نظر درمی یابیم که هر کدام از سی و دو مهره بی جان شطرنج روی شصت و چهار مربع سیاه و سفید زمانی به حرکت در می آیند که فرمان حرکت از طرف بازیکن صادر شود. صدور این فرمان توسط یک شطرنج باز آگاه نیازمند فراهم آوردن مقدماتی است که هر کدام از آنها از اهمیت ویژه ای برخوردارند و در صدر همه آنها **اندیشه و تفکر**، یعنی عنصر اصلی و لاینفک بازی شطرنج قرار دارد.

کافی است سری به سالن مسابقات شطرنج بزنید. آنجا مشاهده خواهید کرد که چگونه بازیکنی در سکوت کامل چشم به صحنه نبرد دوخته و فارغ از آنچه در اطرافش می گذرد غرق اندیشه است. این امر تنها اختصاص به سالن مسابقات و نبرد قهرمانان و استادان صاحب نام ندارد. یک بازی دوستانه در محفل خانوادگی و بین دو بازیکن تازه کار هم از این قاعده مستثنی نیست. حال باید دید که این اندیشه و تفکر در حول و حوش چه مسائلی دور می زند.

بررسی و ارزیابی وضع موجود، جستجوی نقاط ضعف و قدرت، مشخص کردن هدف، طرح ریزی و یافتن بهترین طرح برای رسیدن به هدف از پیش تعیین شده و بالاخره چگونگی اجرای طرح مورد نظر و در کنار آنها پی بردن به هدف و طرح رقیب و جستجوی راه مقابله با آن، اهدافی است که در بازی شطرنج تعقیب می گردد.

کدامیک از آنچه مورد اشاره قرار گرفت در زندگی روزمره ما مصداق ندارد. مهم نیست که شما چه حرفه ای دارید دانش آموز یا آموزگار، دانشجوی یا استاد، فروشنده یا خریدار، کارگر یا کارفرما، کارمندی ساده یا عالی رتبه، وکیل یا وزیر و یا ... بطور کلی هر انسانی که در این دنیای خاکی طی طریق می کند همواره با اینگونه مسائل روبه روست. بدون تردید موفقیت از آن کسی است که تفکر و اندیشه پیشه کند، هدف داشته باشد، طرح ریزی بداند. تواناییهای خود را بسنجد و بهترین راه رسیدن به هدف را دریابد.

هدفمند بودن حرکت:

یک شطرنج باز، هدف از بازی خود را مات کردن حریف مقابل در کنار یک نرمش فکری می داند. برای هر حرکت خود نیز هدفی دارد. حرکتی که به منظور گسترش بازی، تأمین امنیت شاه و آرایش مهره ها برای حمله یا دفاع از این قبیل حرکات است. در بازی های حرفه ای به منظور شناخت هر چه بیشتر سبک بازی حریفان، نیاز است که بازی حریفان، چند بار بررسی شده و مورد تجزیه تحلیل قرار گیرد. یک مدیر سازمان تولیدی و یا خدماتی نیز می بایست اهداف بلند و کوتاه مدت خود را با توجه به وضعیت پیرامونی (شرایط بازار، تهدیدها و فرصتها، نقاط ضعف و قوت و...) ترسیم کرده و برنامه های عملیاتی برای دستیابی به آن را مشخص و به صورت مداوم آن را کنترل کند. نکته مهم در تعیین اهداف سازمانی، انتخاب صحیح اهداف با توجه به تحلیل بازار و رقیب، مشخص کردن زمان، مجری، منابع، هزینه انجام پروژه و همچنین تعیین شاخصی به منظور اندازه گیری میزان دستیابی به هدف است.

هدایت مهره ها:

به منظور مات کردن حریف کافی است تمامی مهره ها را به گونه ای کنار هم قرار دهید که ضمن پشتیبانی آنها از یکدیگر، خانه های حرکت شاه حریف مسدود گردد. مسلماً اگر هر یک از آنها بدون تعامل با دیگر مهره ها، در گوشه ای از صفحه شطرنج به کار گرفته شوند، شما پیروز میدان نخواهید بود. در یک سازمان نیز اگر پرسنل واحدهای مختلف از جمله کیفیت، مهندسی، تولید، اداری و غیره هر یک سرگرم فعالیت های خویش باشند و در یک راستا هدایت نشوند، آن سازمان به اهداف خویش نایل نخواهد شد.

برنامه‌ریزی:

برای مات کردن حریف نیاز به برنامه‌ریزی است. مسلماً بدون برنامه و تنها جواب بازی حریف را دادن، شما را به مقصود نمی‌رساند. برنامه‌ریزی در علم مدیریت نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مدیران به خوبی می‌دانند، بدون برنامه‌ریزی به هیچ هدفی نخواهند رسید.

حفظ مهره‌ها:

از دیگر فنون مهم بازی شطرنج، حفظ مهره‌هاست. در بازی شطرنج هر مهره ارزشی نسبی دارد، و این ارزش بسته به موقعیت بازی متغیر است. نیروهای انسانی هر سازمانی نیز باتوجه به مسوولیت‌ها و فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند دارای ارزش نسبی هستند و مطمئناً هیچ نیروی بی‌ارزشی وجود ندارد، زیرا با وجود این نیازی به استخسار آن فرد در سازمان احساس نمی‌گردید. بنابراین، حفظ نیروهای انسانی برای دستیابی به اهداف سازمان همانند بازی شطرنج بسیار مهم است. فراهم کردن منابع و زمینه‌های لازم جهت اجرای مطلوب امور محوله، نشان دادن توجه و اهمیت شما به فعالیت کارکنان، فراهم ساختن بستر رشد و خلاقیت پرسنل و به کارگرفتن سایر روشهای انگیزشی از جمله تکنیک‌های حفظ نیروها در سازمان است.

حمایت مهره‌ها:

اگر مهره سرباز با حمایت و هدایت شما به انتهای صفحه شطرنج برسد، تبدیل به مهره باارزشی همچون وزیر می‌گردد. در یک سازمان نیز اگر نیروهای انسانی به طور مناسبی از طریق سیستم‌های آموزشی و انگیزشی رشد پیدا کنند، مطمئناً فواید بیشتری برای سازمان به ارمغان می‌آورند.

پیش‌بینی حرکات بعدی:

یکی از مهمترین فنون بازی شطرنج، بازی خوانی آن است. قبل از هر حرکت می‌باید حداقل چند حرکت خود و حریف را در ذهن بررسی و تجزیه و تحلیل و سپس اقدام به بازی کرد. همانند این بازی، مدیران نیز می‌بایست قبل از اخذ هر تصمیمی، پیامدهای آن را پیش خود تجزیه و تحلیل کرده و باتوجه به عواقب آن، تصمیم را اتخاذ کنند. بارها و بارها متاسفانه حتی در تصمیم‌گیری‌های کلان مدیریتی نیز شاهد اینگونه تصمیمات عجولانه بوده‌ایم. تصمیماتی که چند حرکت بعد آن خوانده نشده بود.

پرهیز از حرکات اضافی:

در شطرنج، بازی با مهره سفید یک مزیت محسوب می‌گردد، زیرا یک حرکت از مهره سیاه پیش بوده و قدرت تهاجم را در اختیار دارد. این موضوع حاکی از اهمیت هر حرکت است، لذا در این بازی باید مراقب هر حرکت بود تا این مزیت را حفظ کرده و با استفاده از حرکت اضافی حریف، بازی را به دست گرفت. در یک محیط رقابتی نیز اگر مدیران حرکت اضافی و نادرستی از جمله پذیرش تولید محصولات بدون تقاضا، اخراج کارکنان موثر و... داشته باشند درجهت تضعیف سازمان گام برداشته و چه بسا بازار را به رقبا واگذار خواهند کرد.

منبع:

[1-http://www.rasekhoon.net/article/show-92354-as](http://www.rasekhoon.net/article/show-92354-as)

نقش ورزش در رشد شخصیت. سمیه زارعی، محمدصادق زارغ، ۱۳۹۰-۲